

Hur kommer nätverket att fungera?

Nätverkets styrning

För att nätverket ska kunna vara långsiktigt måste det omfattas av befintliga rättsliga och politiska ramverk för genetiska resurser – eller sådana som är under utveckling – liksom generell bevarande av den biologiska mångfalden, samt för hållbar utveckling och klimatanpassning. Detta kräver stöd från nationella regeringar som är ansvariga för att genomföra villkoren i viktiga internationella fördrag och avtal, som CBD, GPA, ITPGRFA, SDG, UNFCCC och European Green Deal.

Även om inte alla länder i regionen är medlemmar är EU ett viktigt och inflytelserikt politiskt organ för hela området. Att integrera nätverket inom EU:s rammar skulle ge ett starkt engagemang och stöd i hela regionen och koppla till relevant global och regional politik, och lagstiftning. Därför är Europeiska kommissionen – som spelar en roll i utvecklingen av EU:s övergripande strategi och i utformningen och genomförandet av dess politik – det mest lämpliga organet för att övervaka utvecklingen och svara för den bestående driften av det nya nätverket.

Även om det är för tidigt att slå fast den exakta modellen för hur nätverket ska styras, ges här ett exempel på hur det skulle kunna fungera. Två huvudsakligen styrande organ, båda bestående av en balanserad representation av alla intressentgrupper (se "Medlemskap i nätverket") vars medlemmar kommer att väljas regelbundet, skulle kunna inrättas:

1. **En verkställande kommitté:** Ett beslutsfattande organ som skulle ha det övergripande ansvaret för förvaltningen av nätverket, inklusive policyutveckling och budgetkontroll.
2. **Ett råd:** Det organ som skulle välja ledamöterna i den verkställande kommittén samt granska och godkänna dess resultat, inklusive policyplaner, budget och räkenskaper. Rådets medlemmar kan väljas av nätverksmedlemmar (organisationer och individer) genom en process för nominering och omröstning.

Möten med de ovanstående två organen skulle äga rum regelbundet.

En generalförsamling skulle periodvis kunna sammankallas för att låta nätverksmedlemmar diskutera och rösta i frågor som rör styrningen av nätverket, till exempel politikutveckling och budgetutgifter. I de fall där en generalförsamling inte skulle kunna samlas (t.ex. i anslutning till en relevant konferens) skulle medlemmarna ha möjlighet att bidra med sina synpunkter via elektroniska media.

Ett sekretariat skulle inrättas av den verkställande kommittén för att utföra nätverkets dagliga göromål.

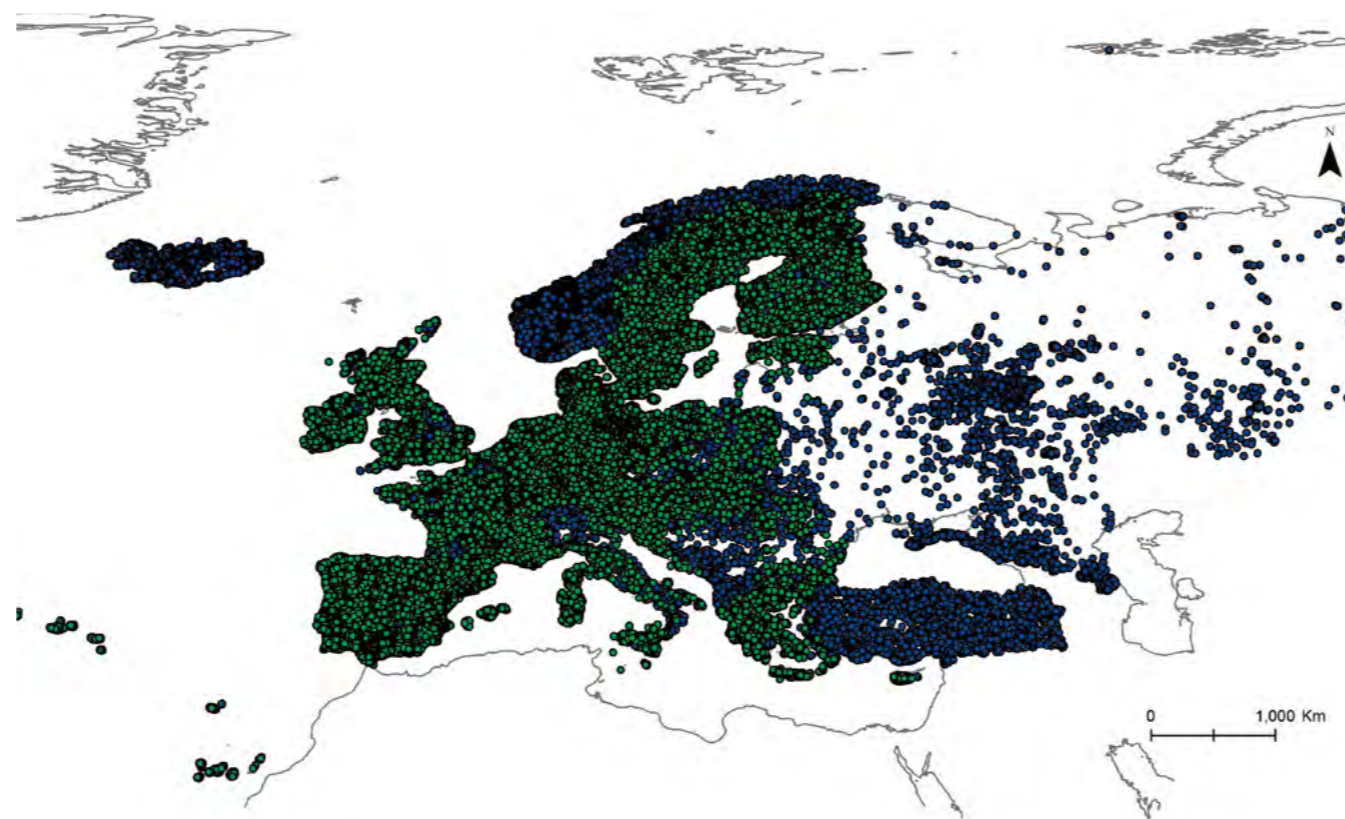
Nationella regeringar skulle spela en viktig roll för att främja medlemskap i nätverket, koppla det till relevanta policyer och rättsliga instrument, och för att bidra till utvecklingen av nätverkets policy.

Finansiering av nätverket

Tanken är att nätverkets verksamhet skulle finansieras genom:

- **Bidrag från nationella regeringar:** Utifrån antagandet att nätverket skulle omfattas inom EU:s ramverk (se "Nätverkets styrning") skulle ekonomiskt stöd ges av EU:s medlemsländer och av icke-medlemsländer som har nätverksmedlemmar baserade inom deras jurisdiktion (se "Medlemskap i nätverket – Vem skulle kunna vara medlemmar i nätverket?").
- **Medlemsavgifter:** Dessa skulle vara indelade efter olika medlemskategorier (organisationer, enskilda, väktare och stödjande). Till exempel skulle väktarmedlemmar kunna bidra med ett mindre belopp för att intyga fördelarna med ett medlemskap, samtidigt som de bekräftar sin roll som förvaltare av växtgenetiska populationer – se "Medlemskap i nätverket".
- **Andra finansiärer och givare:** Nätverkets styrande organ kan söka ytterligare finansiering från andra källor.

Grödor som är viktiga ur livsmedels- och ekonomisk säkerhet i Europa har – över hela regionen (blå punkter), inklusive i Natura 2000-nätverket (gröna punkter) – bestånd av vilda släktingar som är viktiga som genkällor för växtförädling och som måste bevaras *in situ*, liksom i odling vad gäller lantsorter.

För ytterligare information

Om du är intresserad av att lära dig mer om nätverket, och/eller om Farmer's Pride-projektet och liknande initiativ, kan du registrera dig på vår [e-postlista](#) och besöka vår webbplats.

www.farmerspride.eu

[#eufarmerspride](#) [@PGRInSitu](#)

Projektpartner

Omslag: *Raphanus raphanistrum*, en vild släktning till rädisor, växer på kustklippor i det första området i Storbritannien som formellt betecknades som ett genetiskt reservat för vilda kulturväxtsläktingar – en del av Lizard National Nature Reserve, Cornwall © Hannah Fielder Överst till vänster: Sakari Raisio, från Nordic Heritage Cereal Network, skördar en lantsort av råg © Annika Michelson Nederst till vänster: en odlare i centrala Spanien med auberginplantor av lantsorten 'Almagro', lämplig för inläggningar © Jaime Prohens Insida (medsols uppifrån till vänster): *Vicia bithynica*, en vild släktning till bondeböna, växer i Torres Vedras, Portugal © Joana Brehm; odling av den valenciska tomaten, en populär lokal sort från Spanien © Jaime Prohens; italienska odlare med sina 'Rosa Romana', en lantsort av äpple © Claudio Buscaroli

Formgiven av [rjpdesign.co.uk](#)

Finansierat av Europeiska Unionens ramprogram Horizon 2020

© Farmer's Pride 2020

Ett europeiskt nätverk för *in situ*-bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser – i odling och i naturen

Ett förslag

Växtgenetiska resurser – mångfalden av grödor, deras sorter och vilda släktingar – är avgörande för ett störningståligt jordbruk, för mat och näring, trygg ekonomi och försörjning, samt för tillhörande kultur. Dessa resurser nöts emellertid sakta bort av en rad faktorer – bland annat intensiv markanvändning, svaga rättsliga och politiska ramverk, samt klimatförändringar – och nuvarande ansträngningar för att stoppa eller vända denna trend är otillräckliga.

Det EU-finansierade projektet Farmer's Pride har fört samman en rad aktörer som representerar hela raden av intressentgrupper som är engagerade i att bevara och använda växtgenetiska resurser *in situ* (på gården, i trädgården och i naturen). Projektet har lagt grunden för ett regionalt nätverk av platser, växtpopulationer och intressenter – ett europeiskt nätverk för bevarande på växtplatsen och hållbar användning av växtgenetiska resurser.

Den här skriften förklarar skälen till att bilda nätverket, nätverkets syfte och mål, vem som skulle kunna vara involverad, fördelarna med ett medlemskap och hur det skulle kunna fungera.

Varför skapar vi det här nätverket?

I dessa tider av global omvandling – inklusive befolkningstillväxt och klimatförändringar – behöver vi mer än någonsin tidigare en större mångfald för att upprätthålla vår livsmedelsförsörjning eftersom

miljöförhållandena där våra grödor odlas blir allt mer förändrade och osäkra. Givet dessa utmaningar vilar vår livsmedels-, närings- och försörjningssäkerhet på att ett brett utbud av växtgenetiska resurser bevaras och görs kontinuerligt tillgängliga så att jordbrukare, forskare och växtförädlare kan använda dem för att diversifiera och förbättra våra grödor – till exempel för att kunna motstå extrema och osäkra klimat-händelser eller utbrott av skadegörare och sjukdomar. Olika, lokalt anpassade, odlade sorter (lantsorter eller lokalsorter) och våra grödors vilda släktingar är rika källor till denna mångfald och svarar därför för viktiga ekosystemtjänster till samhället genom att bidra till att bygga in motståndskraft i jordbruket. Men dessa resurser hotas av en rad faktorer.

Odlingen av lantsorter har minskat avsevärt på grund av en rad ekonomiska, sociala, rättsliga och agronomiska faktorer, och detta har lett till en motsvarande förlust av mångfalden. Mångfalden av vilda kulturväxtsläktingar minskar pga. ohållbar och intensiv markanvändning, att livsmiljöer degraderar, fragmenteras och går förlorade – inte minst på grund av turismens utveckling och att städernas infrastruktur byggs ut. Klimatförändringarna hotar både odlade och vilda växtgenetiska resurser på grund av förändrade miljöförhållanden och nya skadedjur och sjukdomar, liksom att extrema väderhändelser blir allt vanligare och värre.

Bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser *in situ* – det vill säga i odling när det gäller

lant- och lokalsorter eller i deras naturliga livsmiljöer när det gäller vilda arter – och säkerhetskopierade i *ex situ*-anläggningar för att finnas tillgängliga för jordbrukare, forskare och växtförädlare – är viktigt i syfte att låta denna mångfald kontinuerligt anpassa sig till lokala miljö- och skötselförhållanden.

Värdet på dessa resurser, och hoten som kan drabba dem, erkänns av globala politiska och rättsliga instrument som EU och andra länder i Europa är parter till – särskilt Konventionen om biologisk mångfald (CBD; i kraft sedan 1992), den Globala handlingsplanen (GPA) för bevarande och hållbart bruk av växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk som antogs 1996, det efterföljande andra GPA som gäller sedan 2011 och det Internationella fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk (ITPGRFA) som är i kraft sedan 2004. Dessutom är förvaltningen av växtgenetiska resurser grundläggande i relation till EU:s nya Green Deal, liksom FN:s hållbara utvecklingsmål (SDG) och FN:s ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC).

Trots detta omfattande rättsliga och politiska landskap på global nivå finns det inga ramverk som ger specifikt stöd för bevarande och hållbart bruk av växtgenetiska resurser i hela Europa. Det gör att förvaltningen av dem *in situ*, i kombination med *ex situ*-bevarande, för närvarande är oplanerad, splittrad och otillräcklig. För att effektivisera och stärka våra ansträngningar, och öka mångfalden till stöd för det framtida jordbruket, behöver vi ett effektivt och varaktigt nätverk för att bevara och hållbart bruka de växtgenetiska resurserna *in situ*, men också lämpliga mekanismer för att förankra det varaktigt i det europeiska ramverket för bevarande av biologisk mångfald.

Syfte och mål med nätverket

Syftet är att skapa ett permanent system för *in situ*-bevarande av växtgenetiska resurser över hela Europa, inklusive *ex situ*-bevarande som ett komplement, ytterst för att främja och underlätta bruket av mer mångfald till nytta för samhället. Tanken är att det europeiska nätverket ska omfatta: a) specifika områden där populationer av växtgenetiska resurser förvaltas enligt överenskomna minimistandarder¹; b) de ansvariga som förvaltar dessa populationer; och c) andra intressenter som är engagerade i bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser.

För att uppnå detta bör nätverket:

- Få till stånd en process för att identifiera, validera och formellt erkänna populationer av vilda kulturväxtsläktingar och lant-/lokalsorter, och deras förvaltare (se "Väktarmedlemmar").
- Ge tekniskt stöd till medlemmar (väktare och andra) vad gäller förvaltningen av populationerna och främjande av bästa praxis.
- Utveckla en strategi för att öka medvetenheten om vikten av *in situ*-bevarande och hållbart bruk av växtgenetiska resurser bland intressenterna, inklusive allmänheten.
- Tillföra ekonomiska resurser för att stödja forskningsoch utvecklingsinitiativ för bättre *in situ*-bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser.
- Tillhandahålla en plattform och verktyg för att knyta de olika aktörerna till arbetet med att bevara och hållbart bruka de växtgenetiska resurserna – inklusive jordbrukare, områdesförvaltare, växtförädlare, lokala fröbanker, beslutsfattare, forskare och andra intressegrupper.

- Tillhandahålla tillförlitlig information och erbjuda tekniskt stöd till nationella program för växtgenetiska resurser för att hjälpa till att genomföra relevanta internationella konventioner och processer, och för att få till stånd policyändringar till stöd för *in situ*-bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser.

Medlemskap i nätverket

Vilka skulle kunna vara medlemmar i nätverket?

För att effektivt hantera dessa viktiga genetiska resurser behövs ett tvärgående samarbete med många aktörer – ett som bygger på och stärker befintliga partnerskap, organisationer och processer över hela spektret av aktörer för bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser. Detta innebär att nätverket skulle involvera:

1. Dem som förvaltar växtgenetiska resurser – jordbrukare, trädgårdsodlare, olika grupperingar, förvaltare av skyddade områden, lokala myndigheter och andra markförvaltare, genbankskuratorer från privata och offentliga organisationer, inklusive fruktträdgårdar, fröbanker, fältgenbanker och samlingar i botaniska trädgårdar.
2. De direkta och indirekta användarna av växtgenetiska resurser – jordbrukare, trädgårdsodlare, olika grupperingar, forskare, liksom den offentliga och privata växtförädlings- och utsädessektorn.
3. Andra aktörer som är intresserade av bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser – forskare, beslutsfattare, lärare och andra intressegrupper.

Typer av medlemskap

Tanken är att både organisationer och enskilda ska kunna gå med i nätverket:

- **Organisationsmedlemskap:** Om ett nytt europeiskt nätverk upprättas så är avsikten inte att uppfinna hjulet på nytt – snarare är målet att bygga vidare på befintliga lokala, nationella och regionala organisationer. Dessa inkluderar: lokala och nationella utsädes- och odlarnätverk, inklusive lantbruksorganisationer; forskningsfokuserade nätverk med mandat från nationella växtgenetiska program; medlemsorganisationer inom växtförädlings- och utsädessektorn; och sammanslutningar för förvaltare av områdesskydd.

Många sådana organisationer är redan väletablerade och samlar effektivt olika aktörer i bevarandet av växternas genetiska resurser och deras hållbara användning. Det föreslagna nätverket skulle därför främja medlemskap i sådana befintliga organ och gynna ett tvärgående samarbete mellan dem. Det skulle också fungera som en katalysator för att uppmuntra att nya lokala och nationella nätverk bildas på platser där de inte redan finns.

- **Individuellt medlemskap:** Enskilda skulle också kunna gå med i nätverket. Men för att hjälpa till att främja och upprätthålla befintliga organisationer som är involverade i bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser skulle medlemskap erbjudas till individer endast om de inte är medlemmar i ett organ som är anslutet till det nya europeiska nätverket (se "Organisationsmedlemskap"). I sådana fall skulle intresserade göras medvetna om alternativet att gå med via en ansluten organisation, om en sådan finns att tillgå.

Oavsett om man går med via en ansluten organisation eller som enskild, är tanken att två typer av medlemskap ska kunna erkännas:

- **Väktarmedlemmar:** För dem som förvaltar populationer av växtgenetiska resurser enligt överenskomna minimistandarder¹.
- **Stödjande medlemmar:** För alla andra medlemmar.

Hur kan medlemmar gå med i nätverket?

Sätten att ansluta sig till nätverket kommer att utvecklas när det första konceptet är på plats och stegen har utvecklats för att förverkliga det. Men givet att nätverket kommer att omfattas av EU:s ramverk (se "Nätverksstyrning") är tanken att nationella regeringar skall spela en nyckelroll i processen. Till exempel skulle nationella representanter kunna nomineras av de(t) statliga organ som ansvarar för bevarande och hållbart bruk av växtgenetiska resurser, och dessa representanter skulle fungera som en kanal mellan nätverkets styrande organ och organisationer och enskilda (i landet) som har intresse av att ansluta sig.

Varför delta i det europeiska nätverket?

Lokala, nationella och regionala nätverk och andra organisationer spelar var och en viktig roll för att bevara och hållbart använda växtgenetiska resurser. Men de olika sektorerna tenderar idag att verka skilda från varandra och sammantaget erbjuder de varken ett effektivt sätt att hantera hoten mot växtgenetiska resurser eller ett systematiskt bevarande i hela regionen, och de utgör inte heller en tillräckligt stark röst för att skapa politisk förändring.

Den övergripande fördelen av att gå med i det europeiska nätverket skulle därför vara att bidra till något större. Det vill säga att vara en del av en regional gemenskap av aktörer som bevarar och hållbart använder växtgenetiska resurser för ett störningståligt jordbruk, för mat och näring, säker ekonomi och försörjning samt för tillhörande kultur. Att vara en del av denna större bild skulle ge ett mervärde till medlemmar ur alla intressentgrupper, ge erkännande till deras olika bidrag och främja samarbete, förståelse och ömsesidig uppskattning mellan olika sektorer.

Ytterst förväntas det nya europeiska nätverket kunna bli en kraftfull rörelse för att påverka beslutsfattare och genom lobbying verka för politisk förändring till stöd för bevarande och hållbart bruk av växtgenetiska resurser – till exempel genom att anpassa sådan lagstiftning som hindrar bevarande och utveckling av mångfald under olika odlingsformer, och för att säkerställa genomförandet av vad som föreskrivs i det växtgenetiska fördraget.

Ett medlemskap i nätverket skulle:

För väktarmedlemmar...

- Ge erkännande på nationell och regional nivå till dina populationer av växtgenetiska resurser, vilket ger ett mervärde till ditt arbete kring *in situ*-bevarande och hållbar användning. Det kan till exempel göra det lättare att marknadsföra produkter av lantsorter genom ett bevarandebaserat certifieringssystem som skulle kunna ge ett unikt mervärde till skyddade områden genom att också omfatta jordbrukets biologiska mångfald, och därigenom öka möjligheterna till hållbar turism, samhällsengagemang och utbildning.
- Se till att dina populationer av växtgenetiska resurser finns säkerhetskopierade i en genbank som, i en nödsituation, skulle kunna tillhandahålla frö om en population visar sig vara hotad. Materialet skulle lagras in enligt de villkor som överenskommits mellan donatorn och genbanken.

För väktarmedlemmar och stödjande medlemmar...

- Erbjud tekniskt stöd och utbildning för aktiviteter när det gäller att bevara och hållbart använda växtgenetiska resurser, samt ge vägledning i att söka medel med syfte att stödja specifika initiativ.
- Erbjud en plattform för tillgång till pålitlig information, kunskapsdelning och samarbete – till

exempel för att underlätta tillgång till information om bästa praxis, kontakt med väktarmedlemmar för information och/eller växtmaterial av intresse, och samverka med andra intressenter för att starta nya initiativ och projektkonsortier.

- Underlätta tillgången till en större bredd av växtgenetiska resurser i enlighet med kraven i ITPGRFA och CBD:s Nagoyaprotokoll.

För stödjande medlemmar...

- Erbjud säker lagring i en genbank av *in situ*-bevarade populationer enligt nationella och regionala prioriteringar².

¹ Utkast till standarder är under utveckling och granskning av intressenter. Under nätverkets inledande skede kommer en inkluderande och "learning by doing"-strategi att antas. Väktare och deras populationer kommer på så sätt att kunna omfattas, skötselåtgärder fortlopande kunna följas upp, och överenskommelser träffas om hur lämpliga standarder ska föras fram och tillämpas allteftersom.

² Detta beror på att genbanker inte har tillräckligt med utrymme och resurser för att erbjuda denna tjänst för alla växtbestånd.